

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1931. Št. 10.

Posamezna šte. 2 Din.

Kaj poreko ljudje? . . .

Pretekla stoletja so med nami rodila prav svojevrsten tip ljudi. Rodili so se kot sinovi in hčere krščanskih staršev, uživali krščansko vzgojo doma in v šoli, se navadili celo redno hoditi k maši, kakor hodiš morda redno na izprehod. Kakor so videli starše in starejše ljudi, tako so se naučili sami in to vrše brez pomisleka kot samo po sebi umevno stvar. In hočejo biti kristjani, in če bi jim kdo rekel, da niso, bi se čutili do dna duše užaljene. Nasprotno, trdijo vedno: verujemo in pobožni smo, kakor je prav, toda nič več.

Ta ohromeli tip krščanskega človeka je — nekrščanski. Nekrščanski zato, ker je nasproten resničnemu krščanskemu bistvu, ki je — ogenj, polnost življenja, zajetje vsega človeka, intimno življenje s Cerkvijo, z vsemi njenimi utripi, z njenim letom, njenimi veselimi in bridkimi prazniki.

Tisti „kakor je prav“ je zakrinkano paganstvo v nas, ki nas vara in slepi in zakriva našo komodnost in notranjo lenobo. Za takim „kakor je prav“ se skrivamo pred Kristusom, da Ga ne vidimo in Ga ne spoznamo, da ne doumemo, česa hoče od nas, od vsakega posameznika med nami.

In pri maši, ki jo tak tip današnjega krščanskega človeka priznava kot edin zunanji znak svojega krščanstva, se ne dolgočasi. Prisostvuje ji kakor vsaki oficialni ceremoniji in prečestokrat komaj čaka konca. Njegovo telo je prisotno, a srce in duša sta daleč od tistega, kar se na oltarju godi in kar je največji dogodek, ki se vsak dan sploh na zemlji dogaja . . .

„Kar je prav, več pa ne!“ S tem, kar smo od staršev in prednikov podedovali, namreč ne moremo prelomiti. Kaj neki poreko ljudje? . . .

Da bi se z vsem svojim bistvom in notranjim človekom obrnili h Kristusu, nam torej brani obzir pred ljudmi . . . Da, da, saj to bi bila revolucija v mirnem meščanskem življenju. Prelom z vsem, kar nasprotuje Kristusu — in tega je toliko, od časopisja do razmerja do bližnjikov, ki so vsi podoba božja, — bi zahteval preveč od nas. Pa to bi že še kako uredili. Toda — kaj poreko ljudje? . . .

Seveda, — ljudje vladajo svet, ne pa Kristus. Iztrgali so mu oblast in hočejo po svoje. In če gre narobe, je kriv seveda — On. Ljudje pa vladajo naprej — zato spoštovanje pred njimi!

Kaj bi rekli, če bi me videli iti čez dan v cerkev? Kaj bi dejali, če jim ne bi mogel zjutraj neopaženo izginiti, če bi slučajno med tednom šel k maši? Kaj bi bilo, če bi se v glasni družbi odličnikov odkril, ko bi prišli mimo cerkve? Kako naj bi si upal sredi opoldanskega vrveža sneti pri zvonjenju klobuk?

Ne, ne, — kaj bi porekli ljudje! Rajši toliko, kolikor je prav. Tako so delali naši predniki, pa menda niso pogubljeni. Saj tudi za maše dajemo, za večni mir in pokoj . . .

Ljudje vladajo svet, — doklej! Kdaj bo zagrmel Gospod: Dovolj? Kdaj bo poslal ogenj, ki nas bo preiz-

kusil kakor zlato, kdaj nam bo poslal meč preizkušnje, da kri izbiča, ali smo ali nismo?

Kaj bi s katoliško akcijo! Ljudje je ne morejo priznati. Ne sodi jim v navado in tradicijo!

Doklej? — Kaj praviš ti na to?

Nekaj zgodb.

Za časa nemško - francoske vojske 1870—1871 so nemške armade oblegale Paris, kjer je ob tej priliki nastala velikanska stiska in pomanjkanje posebno med delavskimi sloji. V predmestju Passy je tamkajšnji župnik organiziral za revne in delavske stanove obširno podporno akcijo in tudi sam vse žrtvoval za stradajoče ljudstvo. V teh stiskah pa je nastala v mestu strahovita vstaja, takozvana komuna. Neka stara ženica je prejela od župnika redno podporo. Ko pa je završela vstaja, je furija zajela tudi to ženico, da je šla tako daleč, da je revolucionarno množico hujskala proti svojemu župniku in vpila, da je treba župnišče zažgati in župnika obesiti. K sreči pa niso bili vsi župljani te misli in tako nehvaležni. Dobro so vedeli, koliko je skrbni župnik žrtvoval za ubogo ljudstvo, tako to hujskanje ni imelo uspeha in so revolucionarji pustili v miru župnika in župnišče. Ko je nastal mir je dobri župnik zopet nadaljeval svoje delo usmiljenja. Stara beračica pa je bila toliko predrzna, da je zopet prišla k njemu trkat na vrata. Dasi jo je župnik spoznal, ji je vendar pomagal z velikim darom, pri tem pa ji je smehljaje opomnil: „Glejte no, ko bi bili vi dali župnišče zažgati in mene obesiti, pa bi vam ne mogel nič več dati.“

V mestu Lüttich je bival tovarniški delavec, ki je rad poslušal socialiste. Dne 14. avg. 1890 je moral ostati popoldan doma, ker so v tovarni snazili stroje. Radi tega je bil nevoljen, da mu je odpadlo tako pol dne. Ker ni imel drugega dela, je vzel v roke socialistični časopis. Tu je bral, da je delavec uboga stvar in da je temu največ kriva Cerkev. Tako je pisal oni list: „Pri vsakem koraku lahko opaziš, da cerkev ničesar ne stori za delavca.“ „Kaj? Pri vsakem koraku!“ pravi Peter — tako je bilo ime delavcu — sam pri sebi, „no o tem se hočem pa prepričati.“ Vzame klobuk in gre na ulico. Že na stopnicah sreča člana Vincencijeve konference, ki je šel obiskat revno vdovo in ji je nesel podporo. Ko Peter stopi na ulico, sreča moža srednjih let v spremstvu dijaka. Starejši gospod ga prijazno nagovori in mu reče: „Mi smo ravno namenjeni k vam, gospod Peter.“ „Gospod baron, mati je doma,“ odgovori Peter in hiti dalje. Gospoda sta bila člana patronaže, v kateri so bili organizirani katoliški profesorji, dijaki, odvetniki, zdravniki, trgovci. Ti so v mestu poučevali vsak dan 1.200 dečkov in 1.500 deklic. Ravnokar sta nesla izpričevalo za Petrovega sina. Komaj je Peter storil par korakov, že je opazil, kako katoliška cerkev ljubeznjivo pomaga njegovemu stanu. Po ulici gre dalje in pride do cerkve sv. Ja-

koba in vstopi. „Kaka krasota in kaka potrata!“ zagodrnja nevoljen. Ko pa ogleduje po cerkvi, obstanejo njegove oči na krasnem, pobarvanem oknu. Poleg grba škofa in lieških vojvodov so se svetila tudi znamenja rokodelskih bratovščin: dleto, kladivo, kot, zidarska žlica, vse prav blizu altarja. Nekako ponosno veselje obide njegovo srce. „Kdo časti še tako naš stan,“ pravi sam pri sebi, in kje je palača, ki bi bila odprta tudi nam tako, kakor je odprta hiša božja? Tu sem pridemo lahko, kadar hočemo in ostanemo, dokler želimo, ta hiša je ravnotako naša, kakor bogatinova. Tu se lahko veselimo, tu smo domači otroci.“ Ko se še ozira po cerkvi, opazi dva šolska brata, redovnika, ki sta prišla v cerkev molit po trudapolnem delu v šoli. „Glej, tu sta dva, ki morata več prestati, kakor ti,“ govori Peter sam pri sebi. „Ti bežiš iz hiše, kadar ti delajo otroci prevelik nemir, ta dva pa prostovoljno in brezplačno učita tolko otrok in se z njimi trudita, za to pa žanjeta pogosto le nehvaležnost.“ In Peter je šel ven in dalje po ulicah. Na cesti je opazil mal voziček z enim konjem. Voz je bil last redovnic, imenovanih „Male sestre ubožcev“, ki so prosile darov od vrat do vrat za onemogle delavce. Pri vozičku je bila sestra, delavčeva hči, ki je pošiljala tovaršico po hišah in ta je bila grofova hči, ki je pustila vse, da se je mogla posvetiti oskrbi revežev. Pri tem prizoru se Peter spomni brezštevilih deklet, ki so pustile svet in njegove užitke in se popolnoma posvetile le skrbi revežev, sirot in bolnikov. Koliko delavcev bi umiralo zapuščenih brez postrežbe, ko bi ne bilo teh hčera krščanske ljubezni! Peter se vrne domov. Tu ga čaka vsa vesela njegova žena in mu kaže lepo izpričevalo otroka, ki je dobil prvi red, ker je tako dobro odgovoril na vprašanje: kateri so vnebovpijoči grehi. In Peter je dalje mislil: Glej, otrok delavca in bogatina se v katoliški cerkvi enako uči, da je zatiranje ubožcev, vdov in sirot vnebovpijoč greh, kakor tudi delavcem in najemnikom zaslužek zadrževati in pritigovati. — — Peter je tako v kratkem spoznal, kako lažnjivo piše socialistični list, zato ga je raztrgal in vrgel v peč, da ne bi več skrunil krščanske družine.

Podobno, kakor je ta delavec v Lüttichu na lastne oči videl, kako krivično in lažnjivo pišejo gotovi listi o katoliški cerkvi, tako bi se več ali manj lahko tudi pri nas vsak mogel prepričati, koliko je resnice na raznih očitkih proti katoliški cerkvi. Ogromna večina dobrotelčnih ustanov, bolnišnic, sanatorijev, vzgojevališč in drugih zavodov je zrastle na temelju krščanske ljubezni. In vendar moramo tudi še danes med nami opazovati polno mračnega nasprotstva napram Cerkvi!

Nekaj skoro nerazumljivega je to! Cerkev v vsem svojem delu deli le dobrote človeškemu rodu, pa vendar najdemo v vsej zgodovini polno primerov preganjanja, nasprotovanja in sovraštva napram Cerkvi in njenim ustanovam. To je gotovo satansko delo!

Prav zanimivo in pretrčljivo zgodbo nam popisujejo katoliška misijonska poročila iz leta 1930. Na Kitajskem je neumorno deloval pobožen škof Alojzij Versiglia, ki je mnogo storil za reveže in sirote. V sled kitajskih revolucionarnih razmer je tam polno revežev in zapuščenih sirot. Tem je škof Versiglia posvetil vso svojo skrb. Ustanavljal je svetišča za reveže, na stotine teh je nasitil, na tisoče zapuščenih otrok rešil smrti in zanemarjenosti, ustanovil polno zavodov in vzgojevališč za te zapuščene otročice. Samo v letu 1927 je tako sprejel v svoje zavode nad 700 takih zapuščenih in zanemarenih sirot. Človek bi mislil, da bo našlo to delo priznanje vseh ljudi. A ne! Komunistični uporniki in razbojniki so ga ravno radi tega silno sovražili in ga tudi dne 25. februarja lanskega leta umorili.

Bilo je leta 1848. Kmetje okrog Leskovca in Krškega na Dolenjskem so se „puntali“. V Leskovcu je bilo zbranih več gospodov in kmetje so jim grozili in se tako sumljivo obnašali, da se je zdelo, da napadajo župnišče. Živel pa je tam gospod kaplan, ki je razdal vse svoje premoženje

revežem. V šoli je vzdrževal tudi cerkovnikovega sina. Bil je zelo priljubljen gospod. In duhovniki so si mislili, da bodo kmetje tega gospoda pač poslušali in mu ne bodo nič žalega storili in ga prosijo, naj gre pomirit nahujskane kmete. Gospod kaplan res gre med množico in hoče pomirjevalno vplivati. Pa ga nekdo zgrabi za vrat in ga začne daviti. Gospod se izvije iz rok napadalca in pogleda, kdo bi bil. In glej, čudo, bil je — cerkovnik, kateremu je gospod zdrževal sina v šoli. Gospod kaplan se je zelo začudil in ves zavzet pravi: „A vi ste . . .“ Mežnar pa zavpije nad njim: „Beži hudič, danes sem jezen . . .“

Tak je človek!

Pa naj radi takih slučajev nehamo dobro delati? In naj bi radi takih nehvaležnih hudobnežev dobri reveži trpeli?

Naša dolžnost.

Duhovnik je od Boga poklican, da uči, svari, opominja. „Pojdite in učite, kar sem jaz učil in učite izpolnjevati, kar sem jaz zapovedal“, to je Gospodov ukaz apostolom in vsem duhovnikom. Sv. apostol Pavel prav lepo piše svojemu pomočniku in škofu Timoteju: „Rotim te pri Bogu in Kristusu Jezusu, ki bo sodil žive in mrtve, pri njegovem prihodu in njegovem kraljestvu: Oznanjuj besedo, nastopaj, bodi prilično ali neprilično; prepričaj, svari, opominjaj z vsem potrpljenjem in učenjem. Zakaj pride čas, ko zdravega nauka ne bodo prenesli, temveč si bodo za čehljanje ušes kopičili učitelje po svojih željah in bodo ušesa odvracali od resnice, obračali pa se k bajkam. (II. Tim. 4-1-4.)

Duhovniška dolžnost je torej ne samo, da uči evangeljsko resnico, ampak tudi, da je čuvar nad verskim življenjem izročeni mu duš, katere mora v potrebi opominjati, svariti, karati . . .

To je najbolj neprijetna naloga duhovnikova!

Starši boste to dobro umevali. Tudi vi imate dolžnost učiti, pa tudi svariti, opominjati, kaznovati. A kolikokrat se zgodi, da nepokoren otrok grdo gleda očeta ali mater, ki izvršuje samo svojo vestno dolžnost, ko svari in opominja. Neredko smatrajo otroci svarjenje in opomine svojih roditeljev le kot nekako sekurato.

Duhovnikova naloga je precej podobna dolžnostim staršev. On mora po besedah sv. Pavla nastopati, svariti opominjati, pa naj bo to komu prijetno ali ne. Dušni pastir mora svariti pred grehom, grešno priložnostjo, pohujšanjem, pred slabo družbo in knjigo, pred vsem, kar je nevarno za versko življenje in dušno zveličanje. In če je treba včasih tudi grenkejših zdravil, resnih opominov in svaril, potem d bri verniki vedo, da to prihaja iz ljubezni do njihovih duš . . . Verniki dobro vedo, da mora biti duhovnik čuvar morale in ne sme biti kakor mutast pes, ki nič ne sliši, ko prihaja volk nad gospodarjevo čredo in mirno spi, ko tat krade. Gorje duhovniku enkrat, če je molčal, ko bi bila njegova dolžnost, da govori, svari, opominja!

Žalibog pa niso vedno vsi verniki, ki bi to razumeli. Nobene reči mlačni verniki duhovniku tako ne zamerijo, kakor to, da jih ne pusti v miru v njih grehu in grešni priložnosti, če jim kaže njih napake in njih pohujšanje, če jim budi njih zaspano in omoteno vest! „Kaj ga to briga, kaj se vtika v naše razmere, samo nas vidi, sebe naj pogleda in njegove pristaše, ki so najslabši . . .“ Tako in podobno se sliši ob vsaki taki priliki.

Oblastnost, pristranost, politiko, maščevalnost, nestrpnost in polno takih in podobnih „čednosti“ radi podtikajo dušnemu pastirju oni, ki se čutijo prizadete od njegovih opominov in svaril. Neredko mora dušni pastir prenašati tudi preganjanje le za to, ker je storil svojo dolžnost. Niso samo Judje morili svojih prerokov, ker so jih svarili in opominjali! Janez Krstnik je neustrašno povedal Herodu, da ne dela prav, ko je živel v prešuštvu, zato je moral dati svojo glavo!

Ko je prišel sveti Vijanej v Ars za župnika in je začel energično nastopati proti nedostojni ženski noši, plesom, pijančevanju in skrunitvi nedelje, so mu začeli nekateri nasprotovati, mu pisali anonimna pisma, mu grozili in šli tako daleč, da bi ga bili kmalu spravili iz župnije.

Občutljivi in samoljubni verniki v duhovnikovih svarih zelo radi vidijo pristranost. „Samo nas, samo našo, samo našega vidi...“, tako se neredko stresajo nad dušnim pastirjem, ki jim pove, kar je povedati dolžan.

Nekoč je župnik zvedel za mladega dekleta, da uhaja svojim staršem na stran pota. Prav nalahno je opozoril mater, ki je bila sicer dobra žena, naj bolj pazi na hčer. To je bil ogenj v strehi! „Samo našo vidi, le reveže preganja, še zakona revnemu dekletu ne privoščim...“ Tako in podobno je šlo. No, par mesecev nato se je pa mati s hčerko bridko jokala. Ko bi bila takrat poslušala svojega župnika, pa bi bila rešila dekleta sramote in sebe žalosti.

Zanimiv slučaj se je pripetil pred kratkem v Kranju. Na Staro pošto je prišla potujoča igralska družba, ki je postavila na dvorišču svoj teater. Gospod hotelir jo je sprejel v prepričanju, da je to umetniška in dostojna igralska družba, ker je imela priporočila celo od ministrstva. Po par predstavah pa je završalo po Kranju. Župnik je prejel dopisnico, kjer ga je nepodpisan dopisnik opozoril, da se vrše nedostojni gledališki nastopi na Stari pošti. Povprašal takoj tja, opozoril na to, da se ljudje zgledujejo. Povprašal sem par resnih mož, kaj je na vsej stvari. Eni so rekli, da ni nič pohujšljivega, drugi pa so se nad nekaterimi stvarmi izpodtikali.

Opozoril sem g. hotelirja, da naj skrbi, da ne bo kakih nedostojnih nastopov. Nekdo mi je pismeno poslal „prijazen“ nasvet, naj grem sam gledat predstave in se prepričat o nedostojnosti nastopov! Seveda duhovnik ne more predstavam, če je dvomljiva njih moralna stran, ker bi se potem šele kdo zgledoval čes: „glejte, saj tudi duhovniki hodijo gledat.“ Tako torej osebno nisem mogel presojati, je li bilo na vsej stvari kaj nemoralnega ali ne, ali pa je bilo samo hoteno pohujšanje, ki dela iz komarja slona, kar se pač včasih tudi zgodi. Zelo značilno pa je, da je prišla kmalu po nastopu madame de Corffu v župnišče dopisnica s sledečim dopisom: „Glej pohujšanje prišlo je velikansko v predmestje kranjsko. Plesalke nage, dvigajo nožice, po sto dinarjev prodajajo „cvetlice“. A Kranjski zvon, morale čuvar spi; ne še za reklamo njih skrbi. Saj to se vse godi pod streho katoličana, kaj če zgraža se vsak kranjski mož in žena. Živjo kšeft, pa sloga naša!“ Zanimivo bi bilo vedeti, če je dopisnik prišel kaj protestirat na Staro pošto proti nastopom madame de Corffu?! Če ni bil morda sam najbolj vnet obiskovalec tega teatra?! Ali se ne vidi iz vsega dopisa, da je vse to zgražanje nad strašnim pohujšanjem le narejeno in le izraz neke maščevalne jeze? Ali ne govori jasno: „Mene ste svarili, onega pa nič ne vidite?!“

Takih in podobnih slučajev moramo doživeti dušni pastirji mnogo.

Zelo mučen in neprijeten pa je položaj za katoliškega duhovnika, kadar je v svoji vesti prisiljen braniti svobodo vere, prepričanja in vesti, katoliško vzgojo in moralo celo napram oblastem in zakonom. V naši državi imamo v ustavi zajamčeno svobodo vesti, svobodo vere in verskega udejstvovanja. Toda povsod ni tako in v zgodovini imamo mnogo slučajev, ko so države s krivičnimi zakoni delale nasilje katoliški vesti, branile katoliško vzgajati mladino, prepovedale duhovniku sploh poučevati evangelijske resnice. Tako imamo danes v boljševiski Rusiji strahoten zgled, kako je tam, kjer ni zajamčena svoboda vesti in vere, kjer silijo mladino v komunistične organizacije in jo tam popolnoma demoralizirajo. Pred kratkem smo videli v Mehiki tudi nekaj podobnega. Še težje pa je, če državne oblasti pod krinko nacionalizma in patrijotizma zapeljujejo na napačna pota mladino in vernike odvrčajo od živega krščanstva. Takrat je vrhovni poglavar Cerkve, škofje in duhovščina v težkem položaju! Po svojih načelih, po svoji vesti in božji zapo-

vedi so dolžni varovati avtoriteto oblasti in zakona, na drugi strani je pa jasno, da ni zakona proti Bogu in proti božji postavi. V takem slučaju pač morajo vsi ravnati, kakor so apostoli, ki so izjavili napram judovskim oblastnikom, ki so jim branili oznanjevali evangelij: „Boga se je treba bolj bati, kakor ljudi.“

In v tem oziru imamo zanimiv zgled v sosednji državi. Fašizem hoče monopolizirati vso vzgojo mladine in jo vzgajati po paganskih nazorih sovraštva in nasilja. Papež je skušal dolgo časa zlepa in mirnim potom pojasniti vso zadevo in rešiti vprašanje vzgoje, a fašizem je stal na stališču, da mora biti Cerkve le njegova dekla. Tako ni preostalo drugega, kakor da je sveti oče pred vsem svetom protestiral proti temu nasilju. Sedaj pa se je dvignil ves fašistični aparat in slikal papeža kot sovražnika Italije, države in naroda. Ker je fašizem uničil skoro vse drugo časopisje in to sploh ni smelo pisati resnice in ne priobčiti papeževih okrožnic, je bila vsa javnost po fašističnem tisku tako poučena, da je del nepoučene javnosti mislil, da sveti oče nasprotuje državi in italijanskemu narodu. Toda vse nasilje in tudi žalostne skušnje, da ga celo nekateri verniki niso umevali, niso svetega očeta mogle odvrniti, da ne bi bil jasno obsodil nasilja nad svobodo vesti.

Iz teh navedenih slučajev že moremo razvideti, v kako težaven in neprijeten položaj more priti sveti oče, škof ali kak duhovnik, če vestno vrši svojo dušnopastirsko dolžnost!

V predzadnji številki Kranjskega zvona smo zapisali, da nam je v teh težkih časih potreba več cerkvenega duha, ki se vedno oklepa z ljubeznijo in zaupanjem Cerkve, papeža, škofa in dušnih pastirjev. Cerkevni duh pa se posebno takrat pokaže, kadar dušni pastirji nastopajo kot čuvarji katoliške morale morda proti toku časa, proti modi in prijetnim razadam. Verniki morajo pač vedeti, da dušni pastirji vrše le svojo dolžnost, ki jim jo je naložil sam Bog. In kadar se mora Cerkve boriti za čistost evangelija, za svobodo vesti, za katoliško moralo in vzgojo, takrat se je oklepajo pač vsi zvesti verniki z ono ljubeznijo, ki zna tudi trpeti in prenašati žrtve.

Kjer je ljubezen do resnice in Cerkve, kjer je pravi cerkveni duh doma, tam se ne more zgoditi, kar se je godilo v Italiji, da so „katoliki“ tako napak umevali svetega očeta in ga celo grdili in napadali radi tega, ker je vršil svojo dolžnost.

Podporna akcija.

V nedeljo, dne 20. septembra smo oznanili nabiranje darov za sirote, revne dijake in brezposelne, kakor smo napovedali v Kranjskem zvonu. Darovi se pobirajo v kranjski in po vseh okoliških župnijah. Kolikor je sedaj razvidno, so v splošnem povsod sprejeli nabiralce zelo dobrohotno. O uspehu zbirke poročamo prihodnjič, ko bo vsa zbirka končana.

Ko se je po raznih župnijah oznanila ta zbirka in so jo gospodje priporočali na prižnicah, so se domov grede pogovarjali kmetje o tej zadevi in so se slišale različne sodbe. Zelo se je povdarjalo, da je danes med reveži tudi mnogo delomržnežev, ki nočejo delati in po kmetih kradejo. Neki kmet je pravil, da je prišel k njemu odrasel mladenič in je prosil podpore, ker je brezposeln. Kmet ga je povabil, naj ostane pri njemu in pomaga delati. A fant se je pričel kregati in ni hotel prijeti za delo. Drugi je pravil, da je ponudil takemu brezposelniku mleka in kruha, a je mož vse to odklonil, čes, da „kaj takega ne je“. Takih in podobnih slučajev se je moglo ob tej priliki več slišati.

Ne bomo trdili, da takih slučajev ni. Tudi to priznamo, da je nemalo takih, ki rajše žive na račun drugih, kakor bi se oprijeli resnega dela. In če bi bilo tudi polovica revežev in bresposelnih nevrednih podpore, ali

naj pustimo radi teh drugo polovico umirati od gladu sredi med nami, ko nam živeža ne primankuje!? To bi bilo krivično in brezsrčno!

Nabirka iz Rupe, Kokrice in Predoselj se bo porabila za sirote v Marjanišču. Darovi iz Klanca in Huj za revne dijakke. Vse drugo se bo zbralo v Delavskem domu, kjer se bo delilo predvsem revnim družinam. Živila bo oddajal posebni odbor, ki bo gledal posebno na to da bodo dobili podporo res le potrebni.

Denarnih sredstev se bo letos težko nabralo kaj prida v tej denarni krizi in tako se bodo reveži podpisali predvsem v živilih. Da bodo pa to akcijo mogli podpreti tudi meščani in taki, ki nimajo živil, ki bi jih mogli darovati, se bodo pri tem rabile tudi znamke, ki jih ima Vincencijeva družba že vpeljane za podpiranje revežev. Kuhinja v Delavskem domu bo dajala ceneno hrano in sicer kosilo za 4 Din in večerjo za 4 Din proti tem izkaznicam. Kdor bi torej hotel plačati za koga kosilo ali večerjo, more darovati teh znamk za Din 4 in bo s tem dobil podpiranec v Delavskem domu kosilo ali večerjo. Lahko se daruje večji znesek teh znamk in podpiranec bo hodil lahko z njimi na hrano v Delavski dom in s temi znamkami bo mogel plačevati hrano, kakor z denarjem. Reveži, ki bi po mestu ali okolici nabrali več teh znamk Vincencijeve družbe, bodo lahko dobili za te znamke prehrano v Delavskem domu. Oni torej, ki želi na ta način pomagati posameznim ali pa tudi celim družinam more kupiti poljubno število znamk Vincencijeve družbe v prodajalni Anzelc na glavnem trgu v Kranju in potem deli te znamke, kakor denar. Na ta način bo posebno poskrbljeno, da se milodari ne bodo mogli zapravljati po gostilnah.

Nekatere družine nimajo mleka za otroke. Opozarjamo na to, da se more za znamke Vincencijeve družbe dobiti tudi mleko v Delavskem domu.

Vincencijeva družba bo skušala dobiti tudi nekaj kuriva, ki ga bo razdelila med revne družine. Če bi se našel kje kak dobrotnik, ki bi mogel darovati kaj drv ali premoga v ta namen, more kurivo pripeljati v Delavski dom, kjer se bo potem razdelilo med potrebne. Ravno kar beremo, da bo država dala za sokolske telovadnice brezplačno premog za zimsko kurjavo. Ta lepa gesta nam daje pogum, da bomo prosili za kak vagon premoga tudi za kranjske in okoliške reveže in upamo, da nam bo mogoče v prihodnji številki že poročati o kakem uspehu.

Posmrtninsko zavarovanje.

Karitativna zveza v Ljubljani je ustanovila posmrtninsko zavarovanje pod imenom „Karitas“. Namen zavarovanja „Karitas“ je, nuditi vsem, tudi manj premožnim možnost, da si s plačevanjem stalnih mesečnih prispevkov pravočasno oskrbijo katoliški pogreb in svojcem omilijo gmotni položaj.

Da more posmrtninsko zavarovanje „Karitas“ zavarovancem nuditi popolno jamstvo za njih posmrtnino, je to zavarovanje priključeno Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani, ki jamči za vsako posamezno zavarovanje. Jamstvo začenja že s plačilom prve premije.

Stranka se sprejme v posmrtninsko zavarovanje „Karitas“, kadar se sprejme ponudba, ki jo je stranka lastnoročno podpisala. Sprejemna pristopnina znaša Din 10.—. O sprejemu odloča „Karitas“ popolnoma prosto. Sprejem ponudbe se potrди z izročitvijo police.

Višina posmrtnine zavisi od vstopne starosti, ki je enaka razliki koledarskih let od rojstva do vstopa.

Če nastopi smrt radi nezgode, se izplača takoj dvojna zavarovana vsota (do 40.000 Din).

Družinam nudi to zavarovanje prav posebne ugodnosti. Če sta zavarovana mož in žena, odnosno en preživeli za-

konec in en otrok, so vključeni v zavarovanje tudi (ostali) otroci od dovršenega 2. do dovršenega 16. leta. Posmrtnina za otroke pod 7 let starosti je Din 300.—, za otroke preko 7 let Din 500.—. V slučaju smrti radi nezgode se pri posmrtnem plačevanju premij tudi za otroke izplača dvojna vsota.

V posmrtninsko zavarovanje „Karitas“ more stopiti vsaka zdrava oseba v starosti 7, (15)—(44,) 80 let.

Običajno zavarovanje nima čakalnega roka. Radi prestatih bolezni in radi manj povoljnega zdravstvenega stanja se v gotovih slučajih predpisuje 1—2 letni čakalni rok. S 65. letom je predpisan enoletni čakalni rok.

Če nastopi smrt v prvi polovici čakalnega roka, se povrnejo plačane premije; če pa nastopi smrt v drugi polovici čakalnega roka, se izplača polovico zavarovane vsote. Po preteku čakalnega roka se ob smrti izplača polna posmrtnina. Če nastopi smrt radi nezgode v čakalnem roku, se takoj izplače dvojna zavarovana vsota.

Vsa vplačila pri posmrtninskem zavarovanju „Karitas“ se morajo pravočasno izvršiti.

Iz posmrtninskega zavarovanja „Karitas“ zavarovanec po enoletnem plačevanju premij lahko vsak čas izstopi, vendar je upravičen do delnega povračila premij, če je poravnal premije za dobo 3 let.

Vse pravice iz zavarovanja ugasnejo, če se zavarovanec sežge, in sicer tudi tedaj, če se to zgodi brez njegove krivde in proti njegovi izraženji želji. V tem slučaju zapade zavarovana vsota Karitativni zvezi.

Posmrtnina se izplača takoj, ko se v redu predloži potrdilo župnega urada o smrti zavarovanca (z navedbo vzroka smrti), zavarovalna listina in zadnja premijska potboznica.

Zastopnika te zavarovalne organizacije sta: Franc Grohar, priv. uradnik in Ivan Zaplotnik, trgovski pomočnik, oba stanujeta v Delavskem domu. Kdor bi rad kakih pojasnil, naj se oglasi kar v pisarni Okrajne kmetijske zadruge ali pa naj vpraša v Delavskem domu po enem izmed teh gospodov.

Zavarovanje pri tej dobroteljni organizaciji moremo prav toplo vsem priporočati, ker je tu dana popolna varnost, da bo vsak zavarovalnino res dobil.

Župnija Kranj.

Oznanila za oktober.

Rožnivenška pobožnost se prične s 1. oktobrom. Ob delavnikih se v vrši zvečer ob 6. uri, ob nedeljah pop. ob 2:30; vselej se moli rožnivenec in litanije Mat. božje. Papeži so dodelili za molitev sv. rožniga venca velike odpustke. Za vsak očenaš in Zdravo Marijo se prejme 300 dni odpustka; kdor vedno moli sv. rožni venec, more prejti poljubno en dan v letu popolen odpustek. Za skupno molitev rožnega venca je določenih 10 let odpustkov; popoln odpustek pa se prejme zadnjo nedeljo v mesecu, kjer se moli skupno ta molitev vsaj trikrat na teden. Kdor moli en rožni venec, prejme 7 let in 7 kvadragen odpustkov. Na rožnivenko nedeljo in celo osmino pa prejmejo popolen odpustek oni, ki obiščejo župno cerkev in zmoliijo rožni venec. Popolen odpustek prejmejo tudi oni, ki po osmini rožnivenke nedelje molijo vsaj 10 dni po vrsti to molitev.

2. Prvi petek v mesecu, ob 6. sveta maša v blagoslovom.

3. God Male Terezije. Ob 8. uri sv. maša v rožnivenški cerkvi.

4. XIX. nedelja po binkoštih, prva nedelja v mesecu, rožnivenška nedelja. Ob 6. uri sv. maša z blagoslovom, skupno sv. obhajilo za moške, ob 10. peta sv. maša v dvema blagoslovoma v rožnivenški cerkvi in po maši tam

darovanje za cerkev. Ker ima rožnivenška cerkev od lanskega leta še precej dolga, to darovanje prav toplo priporočamo. Popoldne ob 2:30 v rožnivenški cerkvi pridiga, rožnivenec, litanije M. b. Po litanijah je tam **shod za dekliško Marijino družbo.**

Sv. Frančišek Seraf., skupno sv. obhajilo za III. red, po 6. sv. maši vesolja odveza za III. red.

11. XX. nedelja po binkošti, spomin posvečenja cerkva, ob 6. sv. maši z enim in ob 10. slovesna peta sv. maša z dvema blagoslovoma, ob 10. se vrši po pridigi običajna procesija okrog cerkve. popoldne so slovesne litanije in po litanijah je **shod za žensko Marijino družbo.**

19. XXI. nedelja po binkošti, sv. Luka Fvang. misijonska nedelja, od 6. do 9. ure je izpostavljeno sv. Rešnje Telo, da se moli pred Najsvetejšim za katoliške misijone. **Ob 10. uri je sv. maša na Pungratu** z darovanjem za pungraško cerkev. Pop. ob 2:30 se moli del osme ure za katoliške misijone, rožni venec in litanije M. božje. **V pušco se ta dan pobira za katoliške misijone.**

19. Ob 7. uri zjutraj sv. maša na Premskovem mesto 18. na sv. Luke dan

21. Sv. Uršula, ob 5:45 zjutraj kratek govor za bratovščino sv. Uršule in nato pri oltarju sv. Uršule sv. maša za bratovščino sv. Uršule.

25. XXII. nedelja po binkošti, praznik Kristusa Kralja, ob 6. in 10. uri sv. maša z dvema blagoslovoma, ob 6. sv. obhajilo za dekliško Marijino družbo.

31. Vigilija k prazniku vseh svetnikov, strogi post.

Poročeni pari.

Mesec Franc, mizar, Kranj, roj. 25. nov. 1907. in **Mesec Ana**, delavka, Kranj, Kokriško predmestje 30, roj. 25. jul. 1911. poročena 6 sept.

Cijak Anton, pekovski pomočnik, Kranj št. 6. roj. 16. febr. 1906. in **Hervatin Marija**, delavka, Kranj 166, poročena 8. sept.

Bizaj Mihael, delavec, Stražišče 177, roj. 6. dec. 1 04. in **Jakin Marija**, delavka, Kranj, Savsko predmestje 9, rojena 9. avg. 1902, poročena 8. sept.

Regovc Mihael, privatni uradnik, Dvorska vas ž. Begunje, roj. 30. avg. 1897 in **Vreček Pavla**, vlagalka, Kranj 171, roj. 8. febr. 1904, poročena 20. sept.

Ramovš Adolf, delavec, Kranj - Kokriško predmestje 54, roj. 3. jan. 1910 in **Sitar Ana**, delavka, Kranj - Kokriško predmestje 30, roj. 26. maja 1907, poročena 20. septembra.

Šenk Alojzij, posestnika sin, Premskovo 17, rojen 1. julija 1807 in **Bizjak Ana**, posestnika hči, Premskovo št. 26, roj. 19. julija 1910, poročena 13. sept.

Puhar Vinko, gostilničar, Kranj št. 51, roj. 30. julija 1900 in **Gorjanc Angela**, gostilničarja hči, Premskovo 79, roj. 3. sept. 1907.

Vajs Mirko, obratovodja, Kranj, roj. 9. maja 1902 in **Blagne Ivanka**, hči hotelirja, Kranj, Kokriško predmestje, roj. 9. maja 1910, poročena 25. sept.

Ažman Karol, mizarski pomočnik, Kranj - Savsko predmestje 37, roj. 7. febr. 1902, in **Cof Frančiška**, hči dežnikarja, Kranj 84, roj. 23. avg. 1908., poročena 27. sept.

Mrliška kronika.

Pušavc Janez, kočarja sin, Premskovo 128, rojen 19. julija 1931, umrl 31. avg.

Traven Anton, čevljarški pomočnik in vojak, Kranj 87, roj. 28. aprila 1907, umrl 5. sept.

Lokar Ivan, užitkar, Premskovo 11, roj. 18. aprila 1974, umrl 11. sept.

Žirovnik Ivan, občinski delavec, Kranj, Savsko predmestje 17, roj. 4. julija 1894, umrl 21. sept.

Snšnik Franc, kočar, Premskovo 23, roj. 1. dec. 1877, umrl 22. sept.

Razno.

Sedežnina za cerkvene klopi se bo pobirala v Kranju v župni pisarni za sedeže župne cerkve od nedelje dne 4. oktobra od 11. ure dalje do nedelje, 11. oktobra. Ob nedeljah se pobira sedežnina le od 11. do 12. ure dop. Sedežnina znaša 15 Din za „prevzeti“ sedež, neprevzeti so po 30 Din. Izpraznjeni sedeži se bodo oddajali na javni dražbi v župnišču v nedeljo, dne 18. oktobra po osmi sveti maši.

Premskovo. Sedežnina za sedeže se bo pobirala v nedeljo, dne 4. oktobra pop. po litanijah na Premskovem v župnišču. Prispeva se za en sedež 10 Din. Isti dan se vrši tudi tam javna dražba za izpraznjene sedeže.

Cerkveni sedeži. Kdor izdraži cerkveni sedež, prejme pravico do uporabe dotičnega sedeža za celo življenje proti temu, da letno plačuje predpisano sedežnino. Kdor se izseli iz župnije, izgubi pravico do cerkvene klopi. Cerkveni sedeži se ne smejo oddajati v podnajem in tudi ne prodajati drugim osebam. V nekatere klopi hodi sedet več ljudi, kakor je tam sedežev. Nekateri imajo v klopi samo en sedež, pa pripeljejo seboj še otroke ali kake druge osebe. Prosim, da ste obzirni do drugih in ne vodite v klop več oseb, kakor imate sedežev. Posebno otrok ne vodite v klopi, saj otroci lahko stoje pred oltarjem in jih ni treba razvajati s kakimi posebnostmi. Če je do končanega evangelija sedež v klopi nezaseden, sme sesti tja vsakdo in ga nima pravica ven poditi lastnik, ki je toliko zamudil.

Bratovščina sv. Rešnjega Telesa. Nekateri še niso prinesli prispevka za to bratovščino. Letnina se še vedno sprejema.

Molitev za Rusijo. Sv. oče Pij XI. opominja h go-rečim molitvam za preganjane kristjane v Rusiji in za odvrnitev nevarnosti boljševiške brezbožnosti. Med drugim je naročil, da se molitve po tihi maši opravljajo za Rusijo in da naj škoje in duhovniki vernike z vso vnemo na to opozarjajo in jim to pogosto v spomin kličejo. Ljubljanski škof so naročili, da naj se tem molitvam po sv. maši doda še zdih: **Odrešenik sveta, reši Rusijo!** Sv. oče Pij XI. so določili za ta vzdih 300 dni odpustka.

Izgubljenost in najdeno. Našla se je manjša vsota denarja, dobi se v župni pisarni. Dne 5. septembra je izgubila delavka ves zaslužek za 14 dni — 300 Din. Pošten najditelj naj ga vrne v župni pisarni. Od Premskovega do Besnice je nekdo iz Šenčurja izgubil 700 Din. Delavec je izgubil 200 Din od pisarne Bidovec do Delavskega doma. Kje so poštene najditelji?!

Srednjeveški rokopisi v Sloveniji. Pod tem naslovom je izdal prof. M. Kos lepo knjigo, kjer popisuje konservator Fr. Stele na str. 145—175 rokopise iz kranjskega župniškega arhiva. Ob priliki kaj spregovorimo o teh zanimivih rokopisih.

Z dekliško Marijino družbo je bilo na Mali šmarren sprejetih 15 novih članic.

Fantovska organizacija, ki se je pravkar ustanovila, ima svoje shode vsakih 14 dni in sicer ob torkih ob pol 8. uri v zakristiji Delavskega doma. Prihodnji shod v torek 6. oktobra. Fantje pridite!

Župnija Šmartin pri Kranju.

Oznanila.

2. okt. **Prvi petek v mesecu**, sv. maša pri altarju Srca Jezusovega z blagoslovom.

4. okt. **XIX. ned. po bink, rožnivenška nedelja.** Božja služba zjutraj z blagoslovom; ob 9. po navadi, ob 9. tudi božja služba na Bregu.

Pred prvo sv. mašo vesoljna odveza.

17. okt. **XX. ned. po bink.** Spomin posvečenja farne cerkve. Zjutraj božja služba z blagoslovom, ob 9. slovesna peta sv. maša z dvema blagoslovoma, popoldan ob pol 3. pete litanije.

15. okt. **Sv. Terezija**

18. okt. **XXI. ned. po bink. Sv. Luka Evang.** Misijonski praznik. Božja služba ob 6. v farni cerkvi z blagoslovom ob 9. v Stražišču. Zjutraj skupno obhajilo, popoldan shod Marij. družbe. V pušco se b. pobiralo za misijone.

25. okt. **XXII. ned. po bink. Praznik Kristusa Kralja.** Božja služba zjutraj in ob 9 z blagoslovom.

28. okt. **Sv. ap. Simon in Juda**

31. okt. **Zapoved n post pred praznikom vseh Svetnikov.**

Umrli:

31. avg. **Jernej Benedik**, sin Janeza Benedik iz Stražišča star en dan.

4 sept. **Marija Ziherl, roj. Kozina**, posestnica v Sred. Bitinju, stara 65 let — zadeta od strele.

7. sept. **Povh Agata**, zak. hči delavca v Stražišču, stara dva meseca.

8. sept. **Marija Vrhovnik, roj. Müller**, vdova, užitkarica v Sp. Bitinju, stara 62 let.

14 sept. **Frančiška Čarman, roj. Leben**, užitkarica v Zabukovju št. 22, stara 76 let.

20. sept. **Jožef Ješe**, hišarja sin iz Drulovke, star 6 mesecev.

25. sept. **Ingica Rozehnal**, tkalskega mojstra hči, stara 4 leta.

Poročeni:

7. sept. **Vidic Jožef**, ključavničar rojen v Zasipu pri Lescah, bivajoč v Stražišču in **Ivana Arhar**, tovarniška delavka rojena na Viču pri Ljubljani.

Pokorni:

Kranjski župniki.

Dne 21. junija 1498,¹ pa je kot prošt bratovščine presv. Reš. T. z oskrbnikom Lenartom Furbass-om prodal mlin na Bistrici pod Kovorjem, s kovačnico in stopami vred tržiškemu župniku Gašperju Rawbsacku in njegovemu bratu Avguštinu s tem pogojem da plačujeta omenjeni bratovščini davščino, kakor drugi mlinarji.

Deželni glavar Viljem Turjaški potrjuje dne 10. januarja 1497,² da je prejel od kranjskega župnika Matije Operta njegov osebni davek „en rajniš“, od njegovih kaplanov in družine in od ljudi, ki mu pripadajo po registru, skupaj 71 oseb, od vsake po 4 šilinge, skupaj tri funte vinarjev in 4 šilinge.

Istega leta dne 21. dec.³ je bil župnik Operta poleg Henrika Ekh in mestnega sodnika Lenarta Püchelspergerja za pričo, ko sta kranjski meščan Mihael Ptíček in njegova čena Uršula napravila svojo oporoko na korist kranjskemu hospitalu. Napravila sta tudi obletnico s 14 duhovniki.

Župnik Operta je temeljito popravil župnišče in zgradil tudi vodnjak, ki še dandanes stoji na trgu pred cerkvijo in bil l. 1930 prenovljen. O tem nam pripoveduje perg. listina iz mestnega arhiva z dne 29. maja l. 1499.⁴ Sebastijan Nascimben, konovski škof, suffragan in vizitator oglejsk. očaka Dominika Grimanija, piše kranjsk. župniku dr. Operti ter pravi, da se je prepričal, da je potrošil župnik za popravo župnišča denarja preko svojih dohodkov in da namerava izdati lep denar tudi

za zgradbo vodnjaka, s čimer si bo, ker ne bo treba vode več donášati iz reke, zmanjšal število služinčadi. Upoštevajoč udobnost, katero bo iz tega imel župnik, njegovi nasledniki, mesto in kranjski prebivalci sploh, dovoljuje, da se porabi denar oltarjev: sv. Ane, sv. Uršule in sv. Nikolaja za omenjeno popravo oziroma zgradbo, in sicer proti povračilu. Župnik pa je dolžan iz poznejših preostankov svojih dohodkov kupiti kako njivo, polje ali sploh nepremičnino za župno prebendo, ki bi donášala 12 liber ali dva zlatnika.

Dne 1. maja 1500⁵ je župnik Operta dal Štefanu Sitarju v kupno pravo njivo na Rupih v polju, ležečo med njivama sv. Marije Magdalene in Urbana Kerna, proti temu, da bo plačeval kranjskim župnikom vsako leto o sv. Mihaelu po 100 beneških šilingov. Sme njivo tudi dalje prodati ali zastaviti z župnikovim dovoljenjem. Ta listina nam kaže, da je cerkev na Rupih stala že pred l. 1500.

Dne 28. sept. l. 1502⁶ pa dovoljuje Hieronim de Franciscis, doktor bogoslovja, škof koronski, generalni suffragan in vizitator kardinala in oglejsk. očaka Dominika Grimanija, kranjskemu župniku dr. Operti, da da potrebno vsoto dohodkov svoje prebende za nakup zemljišča pri Kranju onstran Kokre, katera je zajem deželnega kneza in je obdeluje Simon Štrukel, kod dedni njemnik. To zemljišče je sedanja „Farovška loka“, od katere se je l. 1928 nekaj zemlje odprodalo za zgradbo tekstilnih tovarn.

Se za župnikovanja Operte je pa cesar Maksimilijan I. s pismom iz Lindave z dne 16. avgusta l. 1507⁷ podelil kranjsko župnijo ljubljanskemu škofu Krištofu Rauberju, kl. se je po smrti župnika dal l. 1511. vmestiti na župnijo po svojih odposlancih. Prejel je škof s tem patronat in duhovno fevdstvo nad Kranjem.

L. 1508⁸ je dne 8. aprila župnik Operta kupil eno zemljišče pri cerkvi sv. Matevža v Hrastju (Chrestya) za 93 funtov penezov in 101 šiling. Vse to, hišo, dvor in zemljišče pa je potem dne 3. junija i. l. volil v svojo oporoki bratovščini presv. R. T. v Kranju za obletnico s 15 duhovniki.

Mnogo dobrodelnih in pobožnih ustanov je župnik Operta za časa svojega pastirovanja odobril in potrdil cerkvam na korist, a še več je bilo ustanovljenih, ne da bi bili iskali njegovega odobrenja. Kdo bi se potem čudil, ako je cesar Maksimilijan I. dne 31. januarja 1509⁹ iz Inspruka prepovedal kranjskim meščanom prodajati polje in zemljišča v kranjskem obmestju cerkvam, kmetom in drugim osebam, pa obenem tudi ukazal, prodane odkupiti ali rešiti. Odkod ta dovezetnost in gorečnost pri ljudstvu in ta radodarnost pri ustanavljanju in podpiranju nabožnih ustanov pri cerkvah? Menim, da ne bomo napačno sodili, ako trdimo, da so k temu pripomogle tedanje prežalostne časovne razmere, navalit turske besnosnosti, ko ljudje niso bili noben trenutek svesti si življenja. V svojih potrebah, dušnih in telesnih, so obračali svoje srce k Bogu za pomoč, ki edini more pomagati in krotiti besnost sovražnikov. In da bi to tem lažje dosegli, so pa skušali z dobrimi deli nakloniti si božje usmiljenje in varstvo ter z ustanovami sv. maš oskrbeti si zasluge za večnost na podlagi božjega reka: „s kakršno mero boste merili, s takšno se vam bo odmerjalo“. Zato se pa tudi niso ozirali na prepoved cesarjevo, ampak kakor prej, tako tudi poslej po smrti župnika Operte so naklanjali cerkvam svoja posestva v dobre namene, bodisi z daritvijo, bodisi s prodajo za mal denar.

⁵ Kranjski župni arhiv po K. Zb.

⁶ Komatar l. c. str. 18. št. 38. —

⁷ Kranjski zvon 1929 št. 2. str. 3.

⁸ Kranjski župni arhiv.

⁹ Letop. M. Sl. 1870. str. 107. — Klun: Arhiv I str. 35.

¹ Ljublj. deželni muzej: izvir. listina po K. Zb.

² Ljublj. kap. arhiv: f. 50. št. 13.

³ Istotam f. 54. št. 13. po K. Zb.

⁴ Komatar v Jahresber. kranjsk. gimn. 1913/14. str. 16. št. 35.